

6.K.36
7/4803

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.15.0.SGB.02.610 - 486

7041

27 MAYIS 2009

Konu : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi :** a) T.B.M.M Başkanlığı'nın 22.10.2008 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/4803-8610/18210 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 27.10.2008 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-91-72/4314 sayılı yazısı.

Kocaeli Milletvekili Sayın Cevdet SELVİ'nin Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Bakanlığımca cevaplandırılmasını tensip ettikleri, 7/4803 esas nolu yazılı soru önergesi T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği, Maden İşleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından alınan yazılı bilgiler doğrultusunda cevaplandırılarak ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EKLER :
EK-1 Önerge Cevabı (5 Sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :	Bilgi :
TBMM Bşk.	Başbakanlık

KOCAELİ MİLLETVEKİLİ SAYIN CEVDET SELVİ'NİN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI
(7/4803)

Sorular 1, 2:

Zonguldak Kilimli Beldesine bağlı Damarlı mahallesi Orta Damar mevkisinde kaçak olarak işletildiği iddia edilen kömür ocağında meydana gelen göçükte 3 işçinin mahsur kaldığı ve bunlardan birisinin de hayatını kaybettiğine ilişkin bilgiler basın yayın organlarında yer almıştır. Bu konuyla ilgili olarak ;

- Söz konusu maden ocağına Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından işletme ve üretim izni verilmiş midir?
- İlgili bakanlıktan gerekli izinler alınmadı ise bu maden ocağı kaçak olarak nasıl çalışabilmektedir?

Cevaplar 1, 2:

Söz konusu kömür ocağı, Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) Genel Müdürlüğünün uhdesinde bulunan İR: 8030 numaralı işletme ruhsatlı saha içerisinde yer almaktadır. Sahanın kömür işletme ruhsat hakları ve işletme izni TTK'ya aittir. TTK ruhsat hakları kendisine ait olan sahalardan bazılarını, rödovans karşılığı işletmek üzere özel şirketlere ihale etmiştir. TTK Genel Müdürlüğünün Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesi Müdürlüğüne ait 10 nolu sahası sınırları içerisinde olan söz konusu bu saha da aynı kapsamda Dekam Madencilik firmasına ihale edilmiştir.

Rödovans karşılığı işletme ihalesini kazanan firmalar, kömür üretimi yapacakları ocakları, ihale şartnamesinde belirtilen yerlerde ve koşullarda, TTK'nın onayladığı projelere ve madencilik mevzuatlarına uygun olarak işletmeleri gerekirken bazı firmalar veya TTK'nın herhangi bir ihalesini almamış bazı gerçek veya tüzel kişiler kaçak ocaklar açarak üretim yapma yoluna gitmektedirler. Kazanın meydana geldiği ocağın yeni açıldığı görülmüştür. Dekam Madencilik firmasına tahsis edilen alan içerisinde açıldığı tespit edilen kaçak ocak TTK'ya ihbar edilmemesi, kömür ocağının girişten itibaren yaklaşık 25 m. içeride ve ocağın ağzında (dışarıda) herhangi bir kömür üretim belirtisi olmaması nedeniyle TTK'nın Güvenlik Ekipleri ve Orman İşletme Ekipleri tarafından da tespit edilememiştir.

Soru 3:

Kaçak maden ocaklarının açılması ve işletilmesinin önüne geçebilmek amacıyla özel bir önlem alınmakta mıdır?

Cevap 3:

Maden İşleri Genel Müdürlüğü (MİGEM) tarafından ruhsat verilen maden sahalarında periyodik olarak denetimler yapılmaktadır. Kaçak üretim yapıldığı şikayet konusu olan sahalarda da MİGEM teknik elemanları tarafından gerekli incelemeler yapılmakta ve kaçak üretim yapıldığının tespit edilmesi halinde Maden Kanununun ilgili maddeleri uygulanmaktadır. Ayrıca ruhsat olmadan veya MİGEM sevk fişi olmadan maden üretimi ve sevkiyatı yapıldığının valiliklerce tespit edilmesi durumunda Maden Kanunu'nun 12 nci maddesi gereği idari para cezalarını kesmeye valilikler yetkili kılınmıştır. Ayrıca, TTK Genel Müdürlüğü imtiyaz sınırları içinde ve özel firmaların işletmesine verilen sahalarda, kaçak ocakların önlenmesi ve kömür kaçakçılığı ile etkin mücadelenin sağlanabilmesi amacıyla Zonguldak Valiliği koordinasyonunda ilgili birimlerle çalışmalarını kesintisiz olarak sürdürmektedir.

Bu bakımdan Zonguldak Valiliğinin 2000/8, 2003/3 ve 2005/1 sayılı Genel Emirleri ile İl Emniyet Müdürlüğü tarafından hazırlanarak TTK'ya gönderilen plan doğrultusunda, TTK'nın 2 adet arazi tipi aracı ile TTK ve Emniyet Müdürlüğünden 4'er güvenlik görevlisi

görevlendirilerek ve yetkilendirilerek, Özel Önleme ve Müdahale Ekipleri oluşturulmuştur. Bu ekipler şehre giriş ve çıkış yolları ile şehir içindeki bütün güzergahlarda tespit edilen noktalarda yol kontrolleri yapmaya, TTK'ya ait sahalarda ve rödovanslı sahalarda gezici kontroller yapmaya ve izinsiz olarak açılan ocak yerlerini tespit edip olay yerindeki tüm malzemelere el koymaya yetkili kılınmış olup sevk ve idare, İl Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Şube Müdürlüğü sorumluluğunda yürütülmektedir. Özel Önleme ve Müdahale Ekipleri 05.10.2005 tarihi itibari ile göreve başlamış olup kontroller devam etmektedir.

Hukuku TTK uhdesinde kalmak kaydıyla rödovans karşılığı işletmek üzere ihale usulü ile saha alan firmaların, rödovans sözleşmelerinin 15, 16 ve 17 nci maddeleri gereği; sahasında var olan kaçak ocakları tespit ederek, bu tür faaliyet içinde bulunanların isimlerinin mülki amirlere, Cumhuriyet Savcılığına ve TTK'ya bildirilmesi gerektiği, aksi takdirde TTK ve güvenlik güçlerince sahada kaçak ocak tespit edilmesi ya da meydana gelen bir kaza sonucunda kaçak ocak ortaya çıkması halinde sözleşmenin 27 nci maddesindeki TTK'nın hakları saklı kalmak koşulu ile öncelikle; "Sahadan kömür sevkiyatının durdurulacağı, kaçak ocak açıklığı TTK elemanları tarafından ölçülmek suretiyle tespit edilecek ve buradan istihraç edilen kömür miktarı hesaplanarak, TTK yıllık kömür ortalama satış fiyatının 3 katı ile çarpılarak elde edilecek miktara göre para cezası verileceği" konularını içeren 05.09.2008 tarihli TTK'nın yazılarıyla TTK'nın tüm müesseseleri, kaçak ocaklarla etkin bir şekilde mücadele edilmesi için uyarılmış ve gereğinin yapılması bir kez daha talimatlandırılmıştır. Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesinde 16, Üzülmüş Müessesesinde 5 olmak üzere toplam 21 kaçak ocak imha edilmiş olup imha çalışmaları devam etmektedir. Bu husus, rödovans karşılığı işletmecilik yapan tüm firmalara TTK'nın 02.09.2008 tarihli yazılarıyla bildirilmiş ve taahhüdü altında bulunan sahalarda kaçak ocakların faaliyetlerinin engellenmesi için gerekli önlemlerin alınması istenmiştir.

Kaçak kömür işletilmesinin önlenmesi amacıyla Zonguldak Valiliği'nin 2003/3 Sayılı Genel Emri gereği yapılan çalışmalarla, demiryolu ile taşınan kömürlerin kontrolünün sağlanmasına karşın, taşınan kömürlerin hangi sahadan çıkarıldığı, dolayısıyla menşeyinin belirlenmesinin zorunluluğu dikkate alınarak, demiryolu ile sevk edilen kömürlerin hangi firmalar tarafından, hangi firmalardan alınarak hangi alıcılara ve ne miktarlarda gönderildiğinin, 2008 yılı başından itibaren ve üçer aylık dönemler halinde Çatalağzı ve Zonguldak Müdürlükleri tarafından TTK Genel Müdürlüğüne gönderilmesi için Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğüne TTK'nın 05.09.2008 tarihli yazısıyla, ilgili Gar Müdürlüklerinin talimatlandırılması istenmiştir.

Demiryolu ile yapılan kömür sevkiyatın yanı sıra TTK'ya ait olan Zonguldak Limanından sevk edilen kömürlerden de Maden İşleri Genel Müdürlüğü (MİGEM) fişi, TTK kantar fişi, TTK sevk fişi, Vergi Usul Kanununa göre uygun sevk irsaliyesi gibi gönderilen malın menşeyini gösterir belgelerin istenmesi için TTK'nın 01.09.2008 tarihli yazısıyla Liman ve Demiryolları İşletme Müdürlüğü bilgilendirilmiştir.

TTK imtiyaz sınırları içinde olan ve hukuku TTK uhdesinde kalmak kaydıyla rödovans karşılığı işletilmek üzere firmalara verilen sahalarda, kaçak ocakların önlenmesi ve kömür kaçakçılığı ile etkin mücadele ve caydırıcılığın sağlanmasına yönelik yapılan çalışmalar Bakanlığım tarafından titizlikle takip edilmektedir.

Soru 4:

Söz konusu maden ocağına ve ocakta meydana gelen kazaya ilişkin bir araştırma veya soruşturma başlatılmış mıdır?

Cevap 4:

Can kaybıyla sonuçlanan göçüğün meydana geldiği kaçak ocakla ilgili söz konusu olayın Bakanlığımıza intikal etmesi üzerine, şifai olarak verdiğim talimatların yanı sıra 04.09.2008 tarih ve 1062/11665 sayılı talimat yazımız ile TTK Genel Müdürlüğü tarafından göçüğün meydana geldiği ocak ile ilgili incelemelerin yapılması, olayda ihmali bulunan sorumlular hakkında gerekli işlemlerin uygulanması ve ayrıca genel olarak ilgili rödovans müteahhitlerinin kaçak ocaklarla ilgili gerekli tedbirleri almalarının sağlanması hususunda uyarılmaları konularında TTK Genel Müdürlüğü görevlendirilmiştir.

Söz konusu kaçak ocak ile ilgili olarak TTK'ca incelemelere hemen başlanılmış ve rödovanslı sahalarda kaçak ocakların önlenmesi ve kömür kaçakçılığı ile mücadele edilmesi için yapılan çalışmaların sonucunda, DEKA Madencilik firmasına TTK'ya ve ilgili makamlara kendilerine tahsis edilen alan içerisinde açıldığı belirlenen kaçak ocağı bildirmediği için rödovans sözleşmesine göre öncelikle saha kaçak ocaklardan arındırılıncaya kadar sahadan kömür sevkiyatı durdurulmuş ve daha sonra TTK elemanlarınca ocaktan üretilen kömür miktarı hesaplanmış ve TTK'nın yıllık ortalama kömür satış fiyatının 3 katı ile çarpılarak bulunan 2.672,71 YTL para cezası uygulanmıştır. Zonguldak Valiliğinin koordinatörlüğünde gerek mevzuat gerekse söz konusu genel emirler doğrultusunda TTK'ca kaçak ocaklarının önlenmesi için yapılan çalışmalar sonucunda; 2005 yılında 561, 2006 yılında 493, 2007 yılında 267 ve 2008 yılında 153 adet kaçak ocak ve sevkiyata ilişkin Asliye Ceza Mahkemesinde dava açılmış ve emniyet güçleriyle birlikte son üç yılda 1.386 kaçak ocak imha edilmiştir.

Söz konusu kaza olayının duyulması üzerine İş Teftiş Zonguldak Grup Başkanlığında görevli 2 Baş İş Müfettişi tarafından gerekli inceleme yapılmış ve düzenlenen rapor gereği yapılmak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Zonguldak Bölge Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Soru 5:

Hükümetleriniz döneminde kaçak maden ocaklarında kaç kaza olmuştur? Ve bu kazalarda kaç vatandaşımız hayatını kaybetmiştir?

Cevap 5:

TTK Genel Müdürlüğünün uhdesinde bulunan ve rödovanslı olarak çalıştırılan sahalarda faaliyet gösteren firmaların ocaklarında 2003 yılından günümüze kadar 36, kaçak çalışan ocaklarda 15 olmak üzere toplam 51 ölümlü kaza meydana gelmiştir.

Soru 6, 7:

- Maden ocağının mevzuat gereği gerekli teftiş ve denetimleri yapılmış mıdır?
- Maden ocağında çalışan işçilerin sigortaları yapılmış mıdır?

Cevap 6, 7:

TTK'nın rödovanslı sahalarında faaliyet gösteren firmaların projelerindeki ocakların projelerine uygunluğunun denetimi TTK tarafından, iş güvenliği denetimleri ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Sahalardaki kaçak ocaklarla ilgili imha-mühürleme-kapatma ve adliyeye sevk gibi işlemler TTK tarafından yapılmaktadır. 2008 yılında 153 adet kaçak ocak tespit edilmiş ve adliyeye sevk işlemleri yapılmıştır.

Açılan ocak kaçak olarak işletildiği için, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Zonguldak Bölge Müdürlüğüne ve Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğüne herhangi bir bildirim yapılmamıştır. Bu nedenle de kaçak işyeri, iş sağlığı ve güvenliği yönünden denetim programına alınamamıştır. Ancak, kaçak ocağın bulunduğu 10 nolu saha, 2007 yılında İş Teftiş Zonguldak Grup Başkanlığı İş Müfettişliğince iş sağlığı ve güvenliği yönünden denetime alınmış, tespit

edilen 23 madde noksan hususun derhal giderilmesi işveren müesseseden istenilmiştir. Bilahare, 2008 yılında, saha kontrol teftişine tabi tutulmuş ve bir önceki teftişte tespit edilen noksan hususlardan giderilmeyen 12 madde için 1.056 TL idari para cezası uygulanması önerilmiştir. TTK'nın rödovanslı sahalarında faaliyet gösteren firmalar, ihale sonrasında ayrı bir işyeri olarak SSK İl Müdürlüğüne bildirilmekte ve çalıştırılan işçiler sigortalı olarak çalıştırılmaktadır.

Soru 8:

İşyeri ve işçiler Bölge Çalışma Müdürlüğüne bildirilmişler midir?

Cevap 8:

Rödovanslı sahalarda faaliyet gösteren firmalar, ihale sonrasında çalıştırdıkları işçilerini Bölge Çalışma Müdürlüğüne bildirilmekle yükümlüdürler. Yapılan kontrol ve denetimlerde bu husus detaylı olarak incelenmekte ve gereği yapılmaktadır.

Soru 9:

İşveren, İş Sağlığı ve İş Güvenliği mevzuatının gereğini yerine getirerek, gerekli önlemleri almış mıdır?

Cevap 9:

Rödovanslı sahalarda faaliyet gösteren firmalar projelerini sundukları ocaklarda çalıştırdıkları işçiler ile ilgili işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerini almakla yükümlüdürler. Rödovans sınırları içerisinde açılacak kaçak ocaklarla ilgili olarak bu ocakları gerekli makamlara bildirmek ve kapatılmasını sağlamakla sorumludurlar.

Soru 10:

4857 sayılı İş Kanunu kapsamında yayınlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği Danıştay 10 ncu Dairesinin 15.06.2006 tarih ve 2006/3007 sayılı kararı ile İptal edilmesine rağmen bugüne kadar bu alandaki mevzuat boşluğu neden doldurulmamıştır?

Cevap 10:

Madencilik sektörü, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de iş kazaları ve meslek hastalıkları açısından en riskli sektördür. Sektörün bu özelliği iş sağlığı ve güvenliği kavramının ve bu konuda çalışana ve çalışma ortamına yönelik mevzuatın oluşmasında büyük etken olmuştur.

2003 yılında 1475 sayılı İş Kanunu bütünüyle yenilenmiş ve ILO ve AB normları esas alınarak hazırlanmış olan 4857 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girmiştir. 4857 sayılı İş Kanununun yürürlüğe girmesini müteakip yasanın ilgili maddeleri kapsamında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olmak üzere birçok yönetmelik yürürlüğe konulmuştur. 2003 yılından itibaren yayımlanmaya başlayan bu yönetmeliklerde Avrupa Birliğinin ve sanayileşmiş ülkelerin de esas aldığı, iş sağlığı ve iş güvenliğini iyileştirmeye yönelik yeni bir yaklaşım ortaya konulmuştur. Bu yaklaşımda; işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konusunda önleme politikasının geliştirilmesi, risk değerlendirmesi, çalışanların eğitimi, karşılaşılabilecekleri riskler konusunda bilgilendirilmeleri, katılımlarının sağlanması gibi teknolojik gelişmelere ve farklılaşan çalışma biçimlerine göre önleyici tedbirleri esas alan dinamik bir yapı ve katılımcı bir yaklaşım esas alınmıştır.

Bu yaklaşımı esas alan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü işverenlerin ve çalışanların, ISG mevzuatı, uygulamaları ve karşılaşılabilecek muhtemel riskler konusunda bilinçlenmelerini sağlayarak; iş kazası sayısını ve kaza sonucunda meydana gelen maddi ve manevi zararları azaltmak, çalışanların meslek hastalıklarından korunmalarını sağlamak amacıyla TMMOB Maden Mühendisleri Odası ile 2007 yılında bir protokol imzalamıştır. Protokol kapsamında yer altı madenciliğinin yoğun olduğu 8 ilde eğitim seminerleri gerçekleştirilmiş olup bu seminerlere toplam 3358 kişi katılmıştır.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ve 155 Sayılı Sözleşmesinin gereği olarak; Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliğinde sosyal taraflar (işçi ve işveren sendikaları), üniversite, sivil toplum kuruluşları, diğer ilgili kurum ve kuruluşları bir araya getirerek iş sağlığı ve güvenliği konusunda ihtiyaç, öncelik, politika ve stratejilerin belirlenmesi ile tarafların görüş ve düşüncelerini açıklamalarını sağlayan bir platform oluşturmak üzere “Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi” kurulmuş ve ilk toplantısını 06.05.2005 tarihinde gerçekleştirmiştir. Aktif olarak çalışmalarına başlayan Konsey, Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi ve bu çerçevede bir eylem planı hazırlamıştır. Ulusal ISG Politika Belgesinin Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliğinde Öncelik ve Hedefler kısmında yer alan “AB Normlarına Uygun Bir İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Çıkarılması” hedefi doğrultusunda; 89/391/EEC sayılı Konsey Direktifi, 155 ve 161 sayılı ILO sözleşmelerini esas alan ve bütün çalışanları kapsayacak bir “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” hazırlıkları başlatılmıştır. Sosyal taraflarla yürütülen yoğun çalışmalar sonucunda hazırlanan İSG Kanunu Tasarısı Taslağı tamamlanma aşamasındadır.